

มโนทัศน์ “ความเจ็บป่วย” ที่ใช้เป็นอุปลักษณ์ในภาษาไทย

The concept of “illness” used as metaphor in Thai

นันทนา วงษ์ไทย *

nuntanaw@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าผู้ใช้ภาษาไทยมีการนำเอามโนทัศน์ “ความเจ็บป่วย” ซึ่งเป็นประสบการณ์พื้นฐานที่เกิดขึ้นกับร่างกายไปใช้ในการทำความเข้าใจมโนทัศน์ใดบ้าง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยสืบค้นด้วยรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับความเจ็บป่วยจำนวน 45 รูปภาษา และใช้ทฤษฎีอุปลักษณ์มโนทัศน์เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่าผู้ใช้ภาษาไทยนำมโนทัศน์ “ความเจ็บป่วย” ไปใช้เป็นมโนทัศน์ต้นทางเพื่อทำความเข้าใจมโนทัศน์อื่นจำนวน 10 มโนทัศน์ ได้แก่ การเมือง สังคม เศรษฐกิจ ธุรกิจ คอมพิวเตอร์ จิต ความรัก ความรู้สึก ประสบการณ์ และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบสะท้อนอุปลักษณ์มโนทัศน์ ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเมืองคือความเจ็บป่วย ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมคือความเจ็บป่วย ความตกต่ำทางเศรษฐกิจคือความเจ็บป่วย ปัญหาทางธุรกิจคือความเจ็บป่วย การทำงานที่ไม่ปกติของคอมพิวเตอร์คือความเจ็บป่วย การขาดธรรมชาติของจิตคือความเจ็บป่วย ความผิดหวังจากความรักคือความเจ็บป่วย ความรู้สึกไม่ดีคือความเจ็บป่วย ประสบการณ์ไม่ดีที่ผ่านมาในอดีตคือความเจ็บป่วย และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำคือความเจ็บป่วย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาไทยนำมโนทัศน์ “ความเจ็บป่วย” มาใช้เป็นมโนทัศน์ต้นทาง ในการทำความเข้าใจแง่มุมที่ไม่ดีของมโนทัศน์ปลายทาง

คำสำคัญ : ความเจ็บป่วย, มโนทัศน์, อุปลักษณ์, ภาษาไทย

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Abstract

This paper aims to investigate which concepts Thai speakers understand in terms of the notion of "illness", which is a basic bodily experience. The researcher collected data from the Thai Corpus of the Faculty of Arts, Chulalongkorn University and searched for 45 linguistic expressions in the semantic domain of illness. Conceptual Metaphor Theory is applied to analyze the data. The findings show that Thai speakers use the concept of "illness" to understand 10 basic concepts: politics, society, economy, business, computers, mind, love, feelings, experience and frequent behaviours. The metaphorical linguistic expressions found in the data reflect the following conceptual metaphors: political problems are illness, social problems are illness, economic downfall is illness, business problems are illness, malfunctions of computers are illness, lack of dharma of the mind is illness, disappointment in love is illness, bad feelings are illness, bad experiences in the past are illness, and frequent behaviours are illness. The findings show that Thai speakers use the notion of "illness" to understand the negative aspects of these target concepts.

Keywords: illness, concept, metaphor, Thai

1. บทนำ

เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นวัฏจักรของชีวิตมนุษย์ที่ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ แต่ในบรรดาสังขารมทั้งสี่ข้อดังกล่าว ความเจ็บป่วยดูจะเป็นข้อที่มนุษย์ทุกคนต้องพบเจอบ่อยที่สุด เนื่องจากเมื่อมนุษย์กำเนิดมาไม่ทันเท่าไร ก็ย่อมต้องป่วยไข้ไม่สบาย และเมื่อเติบโตขึ้นก็ยังคงต้องเผชิญกับความเจ็บป่วยจากโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้จะดูแลสุขภาพดีเพียงใดก็ตาม

โดยปกติร่างกายที่แข็งแรงจะมีภูมิคุ้มกันต้านทานคอยต่อสู้กับเชื้อโรคได้ แต่หากร่างกายอ่อนแอ ภูมิคุ้มกันลดลง ร่างกายก็ไม่สามารถต่อสู้กับเชื้อโรคได้ ทำให้เกิดโรคร้ายต่างๆ ขึ้น คนที่แข็งแรงเป็นปกติเมื่อเกิดความเจ็บป่วยต้องกลายสภาพเป็นผู้ป่วย ซึ่งต้องได้รับการรักษาจากผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ แพทย์ พยาบาล ต้องกินยา พักฟื้นร่างกายจนหายดี ความเจ็บป่วยในชีวิตมนุษย์อาจเกิดจากโรคที่แสดงอาการไม่นานก็จะหายไป เช่น หวัด ท้องเสีย หรืออาจเป็นโรคที่รักษาไม่หาย มีอาการของโรคที่แสดงอาการตลอดชีวิต เช่น เบาหวาน เอดส์

ด้วยเหตุที่ความเจ็บป่วยเป็นประสบการณ์พื้นฐานของชีวิตมนุษย์ มนุษย์จึงมักนำถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับความเจ็บป่วยไปใช้ในการกล่าวถึงเรื่องอื่นๆ ผู้วิจัยพบข้อความหนึ่งในรายการโทรทัศน์ เขียนว่า “แม้คุณจะลบบาดแผลจากความยากลำบากในอดีตไม่ได้ แต่คุณนั้นสามารถก้าวข้ามมันไป เพื่อสร้างอนาคตที่ดีให้ตัวเองได้” ลักษณะการใช้ภาษาดังตัวอย่างที่กล่าวมาเป็นการนำถ้อยคำ “บาดแผล” ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเจ็บป่วยมากกล่าวถึงประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมา

ลักษณะการใช้ภาษาดังกล่าวไม่ใช่การเปรียบเทียบที่ผู้พูดตั้งใจสร้างสรรค์เพื่อให้ภาษา มีความงดงาม หรือเพื่อวัตถุประสงค์ให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตาม ตามแนวคิดเดิมที่กล่าวถึงการใช้ภาษาภาพพจน์ (Figure of speech) แต่ลักษณะการใช้ภาษาเช่นนี้ปรากฏอยู่ทั่วไปและเป็นปกติธรรมดา โดยที่ผู้ใช้ภาษาเองก็ไม่ได้รู้ตัวว่ากำลังใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบอยู่ ซึ่งเป็นลักษณะการใช้ภาษาตามแนวคิดของทฤษฎีอุปลักษณ์โนทัศน์ (Conceptual metaphor theory) ที่อธิบายถึงระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาในวัฒนธรรมต่างๆ จากการนำประสบการณ์ในวงมโนทัศน์หนึ่ง (A conceptual domain) ไปใช้ในการทำความเข้าใจอีกวงมโนทัศน์หนึ่ง และที่มาของการใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบในลักษณะนี้มาจากประสบการณ์ของมนุษย์ โดยเฉพาะประสบการณ์ทางร่างกาย (Lakoff & Jonson, 1980)

ผู้วิจัยจึงเกิดคำถามว่าผู้ใช้ภาษาไทยมีการนำเอาความเจ็บป่วย ซึ่งเป็นประสบการณ์พื้นฐานที่เกิดขึ้นกับร่างกายนี้ไปใช้ในการทำความเข้าใจมโนทัศน์ใดบ้าง ซึ่งคำตอบที่ได้จะทำให้เข้าใจระบบความคิดของคนไทยที่มีต่อความเจ็บป่วย รวมถึงเข้าใจมโนทัศน์ต่างๆ ซึ่งมีการนำเอามโนทัศน์ความเจ็บป่วยไปใช้ในเชิงเปรียบเทียบอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

2.1 วิเคราะห์หมโนทัศน์ที่มีการนำถ้อยคำอุปลักษณ์ในวงหมโนทัศน์ “ความเจ็บป่วย” มาใช้ในการทำความเข้าใจ

2.2 วิเคราะห์อุปลักษณ์หมโนทัศน์ที่ได้จากการนำหมโนทัศน์ “ความเจ็บป่วย” ไปใช้ในการเปรียบเทียบ

3. แนวคิดที่ใช้ในการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาคั้งนี้ใช้แนวคิดในทฤษฎีอุปลักษณ์หมโนทัศน์ (Conceptual metaphor theory) เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแต่เดิมการศึกษาอุปลักษณ์รู้จักกันในฐานะของเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ชักจูงผู้อื่นให้เห็นคล้อยตาม ซึ่งจัดเป็นวาทศิลป์ประเภทหนึ่ง ในแนวคิดทางวาทศิลป์นี้ อุปลักษณ์จะปรากฏในโครงสร้าง A is B เช่น Achilles is a lion. เกรดี (Grady, 1997, 1999 อ้างใน Evans & Green, 2006) กล่าวว่าความเหมือนกันระหว่าง Achilles กับสิงโตไม่ใช่ความเหมือนจริงๆ ทางร่างกาย เพราะ Achilles ไม่ได้มีรูปร่างเหมือนสิงโตจริงๆ แต่เกิดการเชื่อมโยงคุณสมบัติของเขากับคุณสมบัติความกล้าหาญและดุร้ายของสิงโต

ต่อมา เลคอฟฟ์และจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980) กล่าวว่า การใช้ภาษาที่เป็นอุปลักษณ์ (Metaphorical language) นั้นไม่จำเป็นต้องมีโครงสร้าง A is B แต่เป็นการใช้ภาษาโดยที่ไม่มีคำแสดงการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งให้เห็นได้อย่างชัดเจน ลักษณะการใช้ภาษาเช่นนี้เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยที่ผู้พูดไม่รู้ตัวกำลังเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งอยู่ เนื่องจากการใช้ภาษาสัมพันธ์กับระบบความคิด และระบบความคิดของมนุษย์นั้นมีลักษณะเป็นการเปรียบเทียบเช่นกัน นอกจากนี้ อุปลักษณ์ยังมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ทั้งประสบการณ์ทางร่างกายและประสบการณ์ทางวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาในการปฏิสัมพันธ์ในโลกที่เกิดขึ้นทุกๆ วัน การใช้ภาษาในลักษณะของการเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิดที่อยู่ภายใน จึงเรียกอุปลักษณ์เช่นนี้ว่า อุปลักษณ์หมโนทัศน์ (Conceptual metaphor) ตัวอย่างเช่น เมื่อผู้ใช้ภาษาอังกฤษต้องการพูดถึงความคิด (Ideas) มักใช้คำที่เกี่ยวข้องกับอาหาร (Food) เช่น *raw facts*, *half-baked ideas*, and *warmed-over theories*, *food* for thought. (Lakoff & Johnson, 1980, pp.46-47) รูปภาษาที่ขีดเส้นใต้และทำตัวเอนในตัวอย่างข้างต้นเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับอาหาร อยู่ในวงหมโนทัศน์ของอาหาร ซึ่งถูกนำมาใช้ในการทำความเข้าใจอิกวงหมโนทัศน์หนึ่ง คือ “ความคิด” โคเวคเซส (Kövecses, 2010, p.4) เรียกรูปภาษาดังกล่าวว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์ (Metaphorical linguistic expressions)

การใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบความคิดกับอาหารดังกล่าสะท้อนระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาอังกฤษว่า **ความคิดคืออาหาร** (Ideas are food) ซึ่งเป็นอุปลักษณ์ในระดับความคิด โดยเลคอฟฟ์และจอห์นสันแสดงอุปลักษณ์ในระดับความคิดนี้ด้วยการใช้โครงสร้าง A IS B และใช้ตัวอักษรตัวใหญ่ นอกจากจะพบการนำหมโนทัศน์อาหารมาใช้ในการกล่าวถึงความคิดแล้ว

เลคอฟฟ์และจอห์นสันยังแสดงตัวอย่างอื่นๆ ที่สะท้อนอุปลักษณ์โน้ตทัศน์เกี่ยวกับความคิด เช่น ความคิดคือคน (Ideas are people) ความคิดคือพืช (Ideas are plants) ความคิดคือสินค้า (Ideas are commodities) ความคิดคือเงิน (Ideas are money) ซึ่งมีโน้ตทัศน์ต่างๆ ที่นำมาใช้กล่าวถึงความคิดจะนำเสนอแง่มุมที่แตกต่างกัน แต่เราจะไม่พบว่าผู้ใช้ภาษาอังกฤษนำเอาคำที่อยู่ในโน้ตทัศน์ของการเดินทางมาใช้ในการพูดถึงความคิด ลักษณะเช่นนี้ทำให้เลคอฟฟ์และจอห์นสันเห็นว่า เราไม่สามารถเลือกวงมโนทัศน์ใดก็ได้มาใช้เพื่อกล่าวถึงอีกวงมโนทัศน์หนึ่งแบบไร้เหตุผล การที่พบการใช้รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับอาหารมาใช้ในการกล่าวถึงความคิด ทำให้เขาตั้งสมมุติฐานว่ามีความเชื่อมโยง (Mappings) เกิดขึ้นในระดับมโนทัศน์ระหว่างวงมโนทัศน์ความคิดและวงมโนทัศน์อาหาร โดยเลคอฟฟ์และจอห์นสันเรียกวงมโนทัศน์ที่ต้องการทำความเข้าใจว่าวงมโนทัศน์ปลายทาง (Target domain) ซึ่งวงมโนทัศน์นี้ถูกสร้างขึ้นจากวงมโนทัศน์ต้นทาง (Source domain) ตามแนวคิดของเลคอฟฟ์และจอห์นสันแล้ว สิ่งที่ทำให้รูปภาษาเป็น “อุปลักษณ์” เนื่องจากเกิดความสัมพันธ์ของวงมโนทัศน์ต้นทางและวงมโนทัศน์ปลายทาง และการใช้ภาษาแบบอุปลักษณ์นั้นสามารถสะท้อนระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาได้ กล่าวคือ เลคอฟฟ์และจอห์นสันเห็นว่าเราไม่เพียงแต่พูดโดยใช้อุปลักษณ์ แต่เราคิดเป็นอุปลักษณ์ด้วย นอกจากนี้ โคเวกเซส (Kövecses, 2010, p.17) ได้กล่าวถึงวงมโนทัศน์ต้นทางและวงมโนทัศน์ปลายทางว่าวงมโนทัศน์ปลายทางมักมีความเป็นนามธรรมมากกว่า ไม่มีลักษณะทางกายภาพที่จับต้องได้ ดังนั้นจึงยากที่เข้าใจและพูดถึงด้วยตัวของมันเอง ตรงข้ามกับมโนทัศน์ต้นทางที่มักจะเป็นรูปธรรมมากกว่า ดังนั้นจึงจับต้องได้มากกว่า

จากแนวคิดในทฤษฎีอุปลักษณ์โน้ตทัศน์ที่กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับการได้พบเห็นข้อมูลภาษาที่นำความเจ็บป่วย ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่มนุษย์คุ้นเคย มาใช้ในการกล่าวถึงมโนทัศน์อื่น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่าผู้ใช้ภาษาไทยมีการนำมโนทัศน์ความเจ็บป่วยมาใช้ในการกล่าวถึงมโนทัศน์ใดบ้าง และมโนทัศน์ “ความเจ็บป่วย” และมโนทัศน์ที่ถูกกล่าวถึงด้วยมโนทัศน์ “ความเจ็บป่วย” นั้นมีความเชื่อมโยงกันอย่างไร

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ที่ผ่านมา พบการศึกษามโนทัศน์ความเจ็บป่วยโดยนำมโนทัศน์อื่นมาใช้ในการทำความเข้าใจ เช่น การศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับโรคมะเร็งในภาษาไทย (วรวรรณา เพ็ชรกิจ, 2551) เพื่อสะท้อนมุมมองที่ผู้ป่วยโรคมะเร็งและแพทย์ผู้รักษามีต่อโรคมะเร็งและการรักษาโรสดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า ผู้ป่วยและแพทย์มีมโนทัศน์ว่า โรคมะเร็งเป็นเชื้อโรค โรคมะเร็งเป็นวัชพืช โรคมะเร็งเป็นสัตว์ร้าย โรคมะเร็งเป็นภัยวิบัติ โรคมะเร็งเป็นวัตถุแปลกปลอม และการรักษาโรคมะเร็งเป็นการทำสงคราม ซึ่งแต่ละมโนทัศน์ที่ใช้ในการกล่าวถึงและทำความเข้าใจโรคมะเร็งนั้นจะทำให้เห็นแง่มุมที่แตกต่างกันในความคิดของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อโรคมะเร็ง

ผลการศึกษาของวรวรรณา เพ็ชรกิจ (2551) พบว่าอุปลักษณ์ที่นำมาใช้ในการกล่าวถึงโรคมะเร็งในภาษาไทยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศที่ผ่านมา เช่น ทิวเซอร์

(Teucher, 2003 อ้างใน วรวรรณ เพ็ชรกิจ, 2551) ที่พบการใช้อุปลักษณ์เกี่ยวโรคมะเร็งเพื่อช่วยในการแสดงความรู้สึกที่มีต่อโรคนี้ทั้งด้านที่ดี เป็นการให้กำลังใจตัวเอง และด้านไม่ดี ที่โรคมะเร็งทำให้ชีวิตของตนต้องแย่ลง และงานของกิบส์และแฟรงก์ (Gibbs & Frank, 2002 อ้างถึงในวรวรรณ เพ็ชรกิจ, 2551) ที่พบมโนทัศน์บางมโนทัศน์ที่มีต่อโรคมะเร็งและการรักษาโรคมะเร็งเหมือนกัน เช่น โรคมะเร็งเป็นวัตถุแปลกปลอม การรักษาโรคมะเร็งเป็นการแข่งขัน และการรักษาโรคมะเร็งเป็นการเดินทาง

การศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับโรคซึ่งเกี่ยวข้องกับความเจ็บป่วย ยังพบในการศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับโรคในภาษาไทยถิ่นใต้ (เชิดชัย อุคัมพันธ์, 2554) โดยเก็บข้อมูลจากตำรายาและตำราการแพทย์ ผลการศึกษาพบมโนทัศน์เกี่ยวกับโรค 7 มโนทัศน์ ได้แก่ โรคเป็นมนุษย์ โรคเป็นวิเศษ โรคเป็นสัตว์ร้าย โรคเป็นไฟ โรคเป็นสิ่งสกปรก โรคเป็นความไม่สมดุลหรือสมบูรณของธาตุ และโรคเป็นญาติ อุปลักษณ์ดังกล่าวใช้ในการกล่าวถึงโรคในแง่มุมต่างๆ เช่น สาเหตุของโรค การแสดงอาการของโรค การแพร่กระจายของโรค นอกจากนี้ ยังสัมพันธ์กับภูมิปัญญาเกี่ยวกับสุขภาพและการจัดการความเจ็บป่วย รวมถึงความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณซึ่งเกี่ยวข้องในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของภาคใต้

ผู้วิจัยยังพบงานวิจัยที่ต้องการศึกษามโนทัศน์ต่างๆ และพบว่ามโนทัศน์ความเจ็บป่วยถูกนำมาใช้เป็นมโนทัศน์ต้นทางเพื่อให้เข้าใจมโนทัศน์ที่ต้องการศึกษานั้น เช่น กิเลส (วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ, 2555) ความทุกข์ (ธนพล เอกพจน์, 2557) การเมือง (รัชนิยา กลิ่นน้ำหอม, 2551) ซึ่งพบว่า กิเลสและความทุกข์คือโรคและการเมืองคือการรักษาโรค

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่ายังไม่มีการศึกษาใดที่เป็นการศึกษาเฉพาะมโนทัศน์ความเจ็บป่วยที่ใช้เป็นอุปลักษณ์เพื่อทำความเข้าใจมโนทัศน์อื่นๆ พบเพียงงานวิจัยที่ศึกษามโนทัศน์ปลายทางมโนทัศน์หนึ่งและอุปลักษณ์ความเจ็บป่วยเป็นหนึ่งในอุปลักษณ์ที่พบในผลการศึกษาเท่านั้น

5. ขอบเขตของการศึกษา

5.1 เก็บข้อมูลรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับความเจ็บป่วยจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยสืบค้นคำสำคัญจำนวน 45 รูปภาษา ได้แก่ เจ็บ ป่วย ไข้ ไม่สบาย บาดเจ็บ เจ็บป่วย ปวด โรค แผล อาการ เชื้อโรค ไวรัส แบคทีเรีย ภูมิคุ้มกัน ภูมิต้านทาน รักษา ผ่าตัด บำบัด เฮียวยา ฉีดยา ปลูกฝี พันไข้ พักฟื้น ทูเลา หายทรง ทรวด ติดต่อกัน เรื้อรัง แพร่กระจาย ลูกกลม ระบาด อักเสบ คนไข้ คนเจ็บ คนป่วย ผู้ป่วย หมอ แพทย์ พยาบาล เกสัชกร โรงพยาบาล คลินิก ยา วัคซีน ซึ่งรูปภาษาทั้งหมดจัดเป็นถ้อยคำอุปลักษณ์ในการศึกษาคั้งนี้

ผลการสืบค้นพบรูปภาษาจำนวน 39 รูปภาษา โดยไม่พบรูปภาษา ไม่สบาย ภูมิต้านทาน พันไข้ คนเจ็บ คนป่วย และโรงพยาบาล

5.2 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลที่ปรากฏสำคัญดังกล่าวจากประเภทข้อมูลทุกประเภท และเก็บข้อมูลทั้งหมดที่พบ หากประเภทข้อมูลของรูปภาพใดมีจำนวนมากกว่า 1,000 ตัวอย่าง จะเลือกเก็บข้อมูลรูปภาพที่อยู่ในประเภทนั้นเฉพาะ 1,000 ตัวอย่างแรกเท่านั้น

6. วิธีการศึกษา

6.1 ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะข้อมูลรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับ “ความเจ็บป่วย” ที่มีการใช้ในความหมายไม่ตรงตามรูป

ตัวอย่างเช่น ประเมินบทบาทโดยรวมในการให้ความช่วยเหลือด้านการเงินของ IMF ท่ามกลางวิกฤตการณ์ขณะนี้แม้ว่าอาจมีประโยชน์นานเอก แต่น่าที่จะมีผลบวกมากกว่าผลลบ ประเด็นนี้จึงอยู่ที่ว่ารัฐบาลซึ่งถือเป็นเจ้าของไข้ จะมีความสามารถที่จะเยียวยาได้มากน้อยเพียงใด (ใช้ นสพ. 38)

รูปภาพที่ขีดเส้นใต้ไว้เป็น “ถ้อยคำอุปลักษณ์” จะเห็นได้ว่ารูปภาพดังกล่าวไม่ได้ใช้ในความหมายตรงตามรูป แต่ใช้ในเชิงเปรียบเทียบ เพื่อกล่าวถึงสภาพเศรษฐกิจที่ได้รับความช่วยเหลือด้านการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศหรือ International Monetary Fund - IMF โดยเปรียบเทียบช่วยเหลือดังกล่าวว่าเป็นยา รัฐบาลที่ทำหน้าที่ดูแลเศรษฐกิจของประเทศเป็นเจ้าของไข้ที่ต้องทำหน้าที่รักษาเยียวยาให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น

แต่หากพบข้อมูลที่เป็นการใช้รูปภาพเกี่ยวกับความเจ็บป่วยในความหมายตรงตามรูป ผู้วิจัยจะตัดออก

ตัวอย่างเช่น โดยเฉพาะเรื่องของรสนิยมทางเพศที่ถูกประณามว่าผิดถาวร มีผลทำให้สาธารณชนเข้าใจว่า กลุ่มรักร่วมเพศเหล่านี้เป็นต้นเหตุการระบาดของโรคร้ายที่เรียกกันจนชินปากว่า เอชส์ ทั้งๆ ที่ความเป็นจริงแล้ว ทุกๆ เพศที่มีพฤติกรรมสำส่อนก็สามารถติด (ระบาดไม่วิชาการ 87)

6.2 หลังจากที่ได้คัดเลือกข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยได้จัดประเภทข้อมูลตามรูปภาพ แต่ละรูปภาพที่เป็นถ้อยคำอุปลักษณ์

6.3 วิเคราะห์อุปลักษณ์มโนทัศน์ที่ได้จากการนำมโนทัศน์ “ความเจ็บป่วย” ไปใช้ในการทำความเข้าใจมโนทัศน์อื่น โดยวิเคราะห์เฉพาะมโนทัศน์ที่มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับความเจ็บป่วยในการเปรียบเทียบอย่างน้อย 5 ครั้ง เพื่อเป็นการสนับสนุนว่าเป็นมโนทัศน์ที่ผู้ใช้ภาษาไทยใช้บ่อย ไม่ใช่การพบโดยบังเอิญ และแสดงการเชื่อมโยงมโนทัศน์จากมโนทัศน์ต้นทางคือความเจ็บป่วยไปยังมโนทัศน์ปลายทาง คือมโนทัศน์ที่ถูกกล่าวถึงจากการนำมโนทัศน์ความเจ็บป่วยมาเปรียบเทียบ

6.4 นำเสนอผลการศึกษา สรุป และอภิปรายผล

7. ผลการศึกษา

จากการศึกษาถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับความเจ็บป่วยในภาษาไทยจำนวน 39 คำ พบว่ามีการนำมาใช้ในการกล่าวถึงมโนทัศน์อื่นๆ จำนวน 10 มโนทัศน์ ได้แก่ การเมือง สังคม เศรษฐกิจ ธุรกิจ คอมพิวเตอร์ จิต ความรัก ความรู้สึก ประสบการณ์ และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำ แต่ละมโนทัศน์ที่มีการนำมโนทัศน์ “ความเจ็บป่วย” มาใช้ในการทำความเข้าใจ มีรายละเอียดดังนี้

7.1 การเมือง

รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับความเจ็บป่วยถูกนำมาใช้เพื่อกล่าวถึงการเมืองที่มีปัญหา ดังตัวอย่าง

(1) ในการผ่าตัดระบบการเมืองให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด และยุบสภาเลือกตั้งใหม่เพื่อให้ประชาชนได้ตัดสินใจตัดสินชะตากรรมของตนเอง การผ่าตัดนี้จะช่วยให้เกิดการสร้างพื้นฐานของระบบการเมืองใหม่ที่เป็นไปอย่างรอบคอบ และช่วยให้การแก้ไขปัญหาการเมืองไทย ครอบคลุมเป็นระบบ (ผ่าตัด วิชาการ 66)

(2) แก่นแท้ของปัญหาหลักก็เหลือนี้ เอาเข้าจริงๆ ก็เป็นโรควัฒนธรรม ทางการเมืองไทยอย่างหนึ่ง เป็นเรื้อรังมานานคือทำให้ใจไม่ได้ลึกที่ว่าจะเอาอะไรกันแน่ระหว่างผู้นำที่เป็นคนดีมีความสามารถ กับระบบการเมืองแบบที่เรียกกันว่า ประชาธิปไตย (เรื้อรัง ไม่วิชาการ 417)

(3) ถ้าเช่นนั้น มิใช่ภาระหน้าที่ของผู้ปกครองหรือ ในอันที่จะ เยียวยา ระบอบการปกครองที่ป่วยในลักษณะเดียวกับที่นายแพทย์รักษาคณไข้ของเขา เพื่อที่ว่าคนไข้นั้น หรือในกรณีของท่านคือระบอบการปกครอง นั้น จะถูกชักนำกลับมาสู่ สภาวะแห่งสุขภาพ (เยียวยา วิชาการ 5)

(4) ระยะเวลาสามปี เลือดที่เคยไหลจึงหยุดไหล คนไข่ออกจากห้องไอซียู รอกการฟื้นฟู ซึ่งต้องใช้เวลากว่าไข้อย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้ แข็งแรงขึ้นใหม่ ความต่อเนื่องของรัฐบาลจึงเป็นเรื่องสำคัญ บ้านเมืองจะเป็นอย่างไรต่อไป จึงขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของ (เยียวยา วิชาการ 176)

ถ้อยคำอุปลักษณะที่ปรากฏในตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาไทยมีมโนทัศน์ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเมืองคือความเจ็บป่วย มโนทัศน์ดังกล่าวแสดงให้เห็นได้จากการเชื่อมโยง

ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในวงมโนทัศน์การเจ็บป่วย ซึ่งเป็นมโนทัศน์ต้นทาง กับ องค์ประกอบต่างๆ ในวงมโนทัศน์การเมือง ดังนี้

วงมโนทัศน์ต้นทาง		วงมโนทัศน์ปลายทาง
ผู้ป่วย	→	การเมือง
โรค	→	ปัญหาการเมือง
การผ่าตัด	→	การแก้ไขปัญหาการเมือง
โรคเรื้อรัง	→	ปัญหาการเมืองที่แก้ไขไม่ได้
หมอ	→	ผู้ปกครอง/นักการเมือง
สุขภาพที่ดี แข็งแรง	→	ระบบการเมืองที่ดี
อาการเลือดไหล เข้าไอซียู	→	สภาพการเมืองที่ประสบ ปัญหา
อาการที่เลือดหยุดไหล ออกจากห้องไอซียู	→	สภาพการเมืองที่ได้รับการ แก้ไข้ปัญหา

การเชื่อมโยงข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการเปรียบการเมืองเป็นผู้ป่วย ปัญหาการเมืองเป็นโรค การแก้ไขปัญหาการเมืองเป็นการผ่าตัด ปัญหาการเมืองที่แก้ไขไม่ได้เป็นโรคเรื้อรัง ผู้ปกครอง/นักการเมือง (รัฐบาล) เป็นหมอ ระบบการเมืองที่ดีเป็นสุขภาพที่ดี แข็งแรง สภาพการเมืองที่ประสบปัญหาเป็นอาการเลือดไหล ต้องเข้าห้องไอซียู สภาพการเมืองที่ได้รับการแก้ไข้ปัญหาเป็นอาการที่เลือดหยุดไหล สามารถออกจากห้องไอซียูได้

7.2 สังคม

รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับความเจ็บป่วยถูกนำมาใช้เพื่อกล่าวถึงสังคมที่เกิดปัญหาต่างๆ ดังตัวอย่าง

(1) โครงการพัฒนาบุคลากรทางศาสนาทุกศาสนาและการประยุกต์หลักศาสนาในการพัฒนาชุมชนล้นเป็นโครงการใฝ่สันติเพื่อเยียวยา ความป่วยของสังคมมนุษย์ทั้งสิ้น (ป่วย ไม่วิชาการ 1)

(2) ยังมีกฎหมายเท่าใด ยังแสดงให้เห็นถึงอาการป่วยหรือความตกต่ำทางศีลธรรมของสังคมนั้นเพิ่มมากขึ้น เพราะกฎหมายมีแต่การห้ามไม่ให้กระทำเป็นสำคัญในวิถีคิดแบบตะวันตก (ป่วย วิชาการ 198)

(3) แต่สังคมปัจจุบันก็ทวีความซับซ้อน หรือพูดด้วยสำนวนหุรหุร่าหน่อยก็ โครงสร้างของสังคมและสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปแล้ว มากโรค และทรุดหนักเกินกว่าสูตรและพิธีกรรมรูปแบบเดิมซึ่งเสมือนยาสูตรเก่า

จะเยียวมาได้ หรืออีกนัยหนึ่งก็สภาพสังคมปัจจุบันต้องยาสูตรเก่า (ท Rudd นิยาย 435)

(4) ที่มีแต่เรื่องแข่งขันไขว่คว้าความปรารถนาที่เป็นกิเลสเฉพาะตน ไม่ใช่เฉพาะลูกผม สังคมไทยที่กำลังถูกใส่โปรแกรมอย่างนั้น ไวรัสความเป็นเดอะ สตาร์ อยากประสบความสำเร็จ รวย เต้น และดัง ยิ่งเร็วยิ่งดี แพร่ระบาดไปเหมือนไฟลามทุ่งจนไม่รู้วัคซิ่น (ไวรัส เบ็ดเตล็ด 3)

(5) ผ่านหกสิบปีไปเปล่าเปล่าหวังใดได้เลาเผ่าวาดหวัง สังคมมีแต่แผลเรื้อรังกับซากปรักหักพัง ประชาธิปไตย บทกวีบทนี้ปรากฏตัวขึ้นอย่างเจียบเจียบบนบอร์ดหน้าตึกกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในตอนเช้าวันศุกร์ที่ 22 พฤษภาคม ที่ผ่านมา ไม่ปรากฏชื่อผู้เขียนหรือนามปากกา (เรื้อรัง ไม่วิชาการ 416)

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏในตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาไทยมีมโนทัศน์ว่า **ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมคือความเจ็บป่วย** การเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในวงมโนทัศน์การเจ็บป่วย ซึ่งเป็นมโนทัศน์ต้นทาง กับองค์ประกอบต่างๆ ในวงมโนทัศน์สังคม แสดงให้เห็นได้ดังนี้

วงมโนทัศน์ต้นทาง		วงมโนทัศน์ปลายทาง
ผู้ป่วย	→	สังคม
โรค	→	ปัญหาสังคม
เชื้อไวรัส	→	สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาสังคม
การแพร่ระบาด	→	การขยายตัวของปัญหาสังคม
ยาหรือวัคซิ่น	→	วิธีการยับยั้งปัญหาสังคม
แผลเรื้อรัง	→	ปัญหาสังคมที่ไม่ได้รับการแก้ไข
ท Rudd	→	สภาพสังคมที่เกิดปัญหา

การเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นระหว่างวงมโนทัศน์ความเจ็บป่วยและวงมโนทัศน์สังคม คือสังคมเปรียบเป็นผู้ป่วย ปัญหาสังคม เช่น ความตกต่ำทางศีลธรรม เป็นโรค สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาสังคม เช่น ความอยากสำเร็จ รวย เต้น และดัง เป็นไวรัส เมื่อไวรัสเข้าสู่ร่างกายคนแล้วจะขยายตัวอย่างรวดเร็ว การขยายตัวของปัญหาสังคมจึงเปรียบเป็นการแพร่ระบาดของเชื้อโรค

วิธีการยับยั้งปัญหาสังคมเป็นยาหรือวัคซีน ปัญหาสังคมที่ไม่ได้รับการแก้ไขเปรียบได้กับแผลเรื้อรัง และสภาพสังคมที่เกิดปัญหาเปรียบได้กับอาการทรุดของคนที่ป่วยไข้

7.3 เศรษฐกิจ

รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับความเจ็บป่วยถูกนำมาใช้เพื่อกล่าวถึงเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ดังตัวอย่าง

(1) เศรษฐกิจจีนที่โป่งพองไปด้วยฟองสบู่ สามารถ Soft landing ได้สำเร็จ และการยกเครื่องเศรษฐกิจครั้งนั้น ได้มีส่วนเพิ่มภูมิคุ้มกันของเศรษฐกิจจีนในการลดทอนผลกระทบจากวิกฤตการณ์การเงินที่ เชื้อลูก โดยโรคคัมภีร์จากไทยในกลางปี 1997 ได้เป็น (ภูมิคุ้มกัน วิชาการ 41)

(2) ประเมินบทบาทโดยรวมในการให้ความช่วยเหลือด้านการเงินของ IMF ท่ามกลางวิกฤตการณ์ขณะนี้แม้ว่าอาจมีไข้ยาวนานเอก แต่น่าที่จะมีผลบวกมากกว่าผลลบ ประเด็นนี้จึงอยู่ที่ว่ารัฐบาลซึ่งถือเป็นเจ้าของไข้ จะมีความสามารถที่จะเยียวยาได้มากน้อยเพียงใด (ใช้นสพ. 38)

(3) ใช้เงินประมาณ 10,000 ล้านบาท เพื่อขยายสนามบินดอนเมืองในปัจจุบันให้รองรับผู้โดยสารอีกประมาณ 15 ปีข้างหน้า และขอให้กองทัพอากาศย้ายบางส่วนออกไป ทั้งนี้เพื่อให้เศรษฐกิจของชาติไม่ทรุดไปกว่านี้และมีโอกาสฟื้นตัวได้ในอีก 2-3 ปีข้างหน้า (ทรุด วิชาการ 33)

(4) แต่กลับถูกสมาชิกฝ่ายค้านพรรคประชาธิปัตย์ญี่ปุ่นโจมตีเรื่องบทบาทที่รัฐบาลเตรียมนำไปใช้กระตุ้นเศรษฐกิจ ระบุแผนดังกล่าวเป็นแค่ผ้าพันแผล ไม่สามารถเยียวยาภาวะตกต่ำ ที่สุดในรอบหลายทศวรรษของระบบเศรษฐกิจทั่วโลกได้ (เยียวยา นสพ. 269)

รูปภาพต่างๆ ที่มีการขีดเส้นใต้เป็นรูปภาพที่อยู่ในวงมโนทัศน์ของการเจ็บป่วย การนำรูปภาพเกี่ยวกับความเจ็บป่วยมาใช้เป็นถ้อยคำอุปลักษณ์ดังตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาไทยมีมโนทัศน์ว่า ความตกต่ำทางเศรษฐกิจคือความเจ็บป่วย มโนทัศน์ดังกล่าวแสดงให้เห็นได้จากการเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในวงมโนทัศน์การเจ็บป่วย ซึ่งเป็นมโนทัศน์ต้นทาง กับองค์ประกอบต่างๆ ในวงมโนทัศน์เศรษฐกิจ ดังนี้

วงมโนทัศน์ต้นทาง		วงมโนทัศน์ปลายทาง
คนไข้หรือผู้ป่วย	→	เศรษฐกิจ
เจ้าของไข้	→	รัฐบาล
โรค	→	วิกฤติทางเศรษฐกิจ
เชื้อโรค	→	ความเสี่ยง ความผันผวน ความเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจ
การแพร่ระบาดของโรค	→	การขยายตัวของวิกฤติ ทางเศรษฐกิจ
ยา	→	ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ
ภูมิคุ้มกัน	→	แผนเศรษฐกิจ นโยบาย การบริหารจัดการ
อาการทรุด	→	ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ
อาการฟื้นตัว	→	ภาวะที่เศรษฐกิจดีขึ้น

การเชื่อมโยงกันระหว่างวงมโนทัศน์เศรษฐกิจกับวงมโนทัศน์ความเจ็บป่วย แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของสองมโนทัศน์ โดยเปรียบเศรษฐกิจเป็นคนไข้หรือผู้ป่วย รัฐบาลเป็นเจ้าของไข้ วิกฤติทางเศรษฐกิจ เช่น ต้มยำกุ้ง เป็นโรค ความเสี่ยง ความผันผวน และความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเป็นเชื้อโรค การขยายตัวของวิกฤติทางเศรษฐกิจเป็นการแพร่ระบาดของโรค การให้ความช่วยเหลือเป็นการให้ยา แผนเศรษฐกิจ นโยบายต่างๆ รวมถึงการบริหารจัดการเป็นภูมิคุ้มกัน ภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจเป็นอาการทรุดของคนไข้ ภาวะที่เศรษฐกิจดีขึ้นเป็นอาการฟื้นตัว

7.4 ธุรกิจ

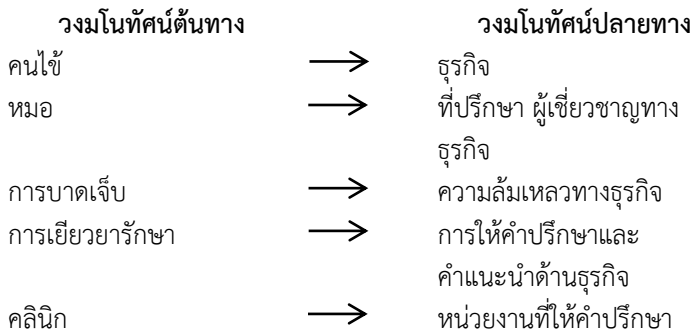
รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับความเจ็บป่วยมีการนำมาใช้เพื่อกล่าวถึงธุรกิจที่ประสบปัญหา ดังตัวอย่าง

(1) เปิดคลินิกเยียวยาธุรกิจ 15 ม.ค. 52 (เยียวยา นสพ. 113)

(2) นอกจากนี้ ยังจะจัดทีมหมอธุรกิจเคลื่อนที่เข้าให้คำปรึกษา แนะนำการประกอบธุรกิจ ณ สถานประกอบการในแต่ละพื้นที่อีกด้วย ใน คลินิกธุรกิจจะมีทีมที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญ หมอธุรกิจ นักวินิจฉัยธุรกิจ ให้คำปรึกษา แนะนำประสานงานและร่วมพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับธุรกิจ (คลินิก นสพ. 81)

(3) ออกฉายในชื่อ *หมากเตะ รีเทิร์น* แล้วก็ล้มเหลวชนิดไม่มีคนดูและ
 หนึ่งก็สร้างตัวเลขความล้มเหลวในการลงทุนสูงสุดแห่งปี บาดเจ็บมาก
 ที่สุดของค่ายหนังจีทีเอช (บาดเจ็บ นสพ. 48)

ถ้อยคำอุปสรรคที่ปรากฏในตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาไทยมีมโนทัศน์ว่า
ปัญหาทางธุรกิจคือความเจ็บป่วย ซึ่งเกิดการเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ใน
 วงมโนทัศน์ความเจ็บป่วย ซึ่งเป็นมโนทัศน์ต้นทาง กับองค์ประกอบต่างๆ ในวงมโนทัศน์ธุรกิจ
 ดังนี้

องค์ประกอบในวงมโนทัศน์ความเจ็บป่วยสัมพันธ์กับวงมโนทัศน์ธุรกิจ โดยธุรกิจ
 เปรียบเป็นคนไข้ ความล้มเหลวทางธุรกิจเป็นการบาดเจ็บ หน่วยงานที่ให้คำปรึกษาเป็นคลินิก
 ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญทางธุรกิจเป็นหมอ และการให้คำปรึกษาและคำแนะนำด้านธุรกิจเป็นการ
 เยียวยารักษา

7.5 คอมพิวเตอร์

รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับ “ความเจ็บป่วย” ถูกนำมาใช้เพื่อกล่าวถึง
 คอมพิวเตอร์ที่ทำงานไม่ปกติ ดังตัวอย่าง

(1) นาฬิกาที่มันบอกเวลาหัวทิ่มตรง วรุธซึ่งหายหน้าไปพักใหญ่โดย
 บอกว่าจะลองไปตรวจดูว่าคอมพิวเตอร์ตัวต้นเหตุที่ทำให้เกิด ไวรัส คือ
 เครื่องไหนก็เดินกลับมาอีกครั้งด้วยอาการแทบจะหมดสภาพ (ไวรัส
 นิยาย 13)

(2) ตอนนี่ไม่ใช่แค่คุณเข้าเว็บไซต์หรืออีเมลล์บริษัทของคุณไม่ได้เพราะว่า
 ระบบทุกอย่างล่มหมด แต่ไอ้คำว่าติด ไวรัส เนี่ย แปลว่าไม่ว่าคุณจะไปเปิด
 คอมฯ เครื่องไหนๆ ที่ลิงก์กับซิสเต็มของบริษัทตอนนี้ก็เปิดไม่ได้ทั้งสิ้น
 (ไวรัส นิยาย 15)

(3) สำนักงานตำรวจแห่งชาติของอังกฤษแถลงข่าวการจับกุมผู้ต้องหาชาวยุโรป 2 คน เกี่ยวข้องการแพร่กระจายไวรัสคอมพิวเตอร์ที่มุ่งขโมยข้อมูลสำคัญส่วนบุคคล (ไวรัส นสพ. 68)

(4) เกษตรธรรมชาติ ชีวิตที่พอเพียง และคลินิกคอมพิวเตอร์สอนภาษาอังกฤษและภาษาจีน เป็นต้น พร้อมหนังสือคู่มือ เป็นสื่อการศึกษาที่ผลิตโดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาทั้งสิ้น (คลินิก นสพ. 86)

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏในตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาไทยมีมโนทัศน์ว่า การทำงานที่ไม่ปกติของคอมพิวเตอร์คือความเจ็บป่วย การเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในวงมโนทัศน์การเจ็บป่วย ซึ่งเป็นมโนทัศน์ต้นทาง กับองค์ประกอบต่างๆ ในวงมโนทัศน์คอมพิวเตอร์ แสดงให้เห็นได้ดังนี้

วงมโนทัศน์ต้นทาง		วงมโนทัศน์ปลายทาง
ผู้ป่วย	→	คอมพิวเตอร์
อาการติดเชื้อไวรัส	→	อาการที่คอมพิวเตอร์ทำงานผิดปกติ
การแพร่กระจายเชื้อไวรัส	→	การแพร่กระจายของโปรแกรมที่ทำให้ระบบคอมพิวเตอร์หรือคอมพิวเตอร์เครื่องอื่นทำงานผิดปกติ
คลินิก	→	สถานที่ซ่อมคอมพิวเตอร์

มโนทัศน์ความเจ็บป่วยและมโนทัศน์คอมพิวเตอร์มีการเชื่อมโยงกัน โดยคอมพิวเตอร์เปรียบได้กับผู้ป่วย อาการที่คอมพิวเตอร์ทำงานผิดปกติเปรียบได้กับอาการที่ร่างกายติดเชื้อไวรัส การแพร่กระจายของโปรแกรมที่ทำให้ระบบคอมพิวเตอร์หรือคอมพิวเตอร์เครื่องอื่นทำงานผิดปกติเป็นการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส สถานที่ซ่อมคอมพิวเตอร์เป็นคลินิกที่จะรักษาให้อาการดังกล่าวหายหรือทุเลาลง

7.6 จิต

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับปี พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของ “จิต” ว่า สิ่งที่มีหน้าที่รู้ คิด และนึก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น.324) รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับความเจ็บป่วยถูกนำมาใช้เพื่อกล่าวถึงจิตที่ขาดธรรมชาติ ดังตัวอย่าง

(1) บทที่ 3 แสงสว่างให้กลับใจไปหาดี การหลงผิดเป็นเชื่อร้ายที่ก่อให้เกิดความทุกข์ไม่น้อยแก่ตัวเรา และคนอื่นที่เกี่ยวข้อง เราจึงรีบทำลายเชื่อร้ายนี้ก่อนที่มันจะลุกลามใหญ่โต จนควบคุมไม่ได้ เรามิหมอผู้เชี่ยวชาญในการรักษาโลก (เชื่อ ไม่วิชาการ 115)

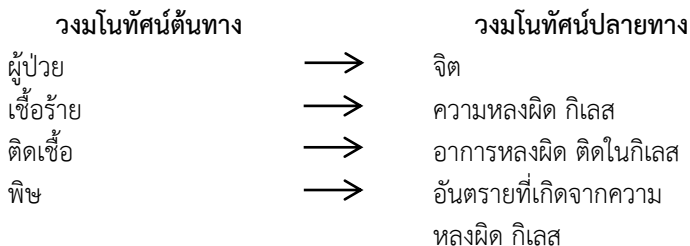
(2) ในการรักษาโลกนี้คือพระพุทธเจ้า ซึ่งพระองค์ได้มาช่วยเยียวยารักษาให้ทุกคนแล้ว หากปฏิบัติตามคำแนะนำของท่าน เราก็จะทำลายเชื่อร้ายได้ในเวลาไม่นานนัก เราจึงต้องมีจิตใจเข้มแข็ง มันคง ยึดมั่นในความถูกต้อง (เชื่อ ไม่วิชาการ 119)

(3) บาดแผลที่เกิดจากไฟกิเลสเหล่านี้จะเป็นหนองเน่า ถ้าใครไปแตะต้องเข้าก็จะติดเชื่อลุกลามต่อๆ กันไป เราควรใช้ธรรมะมาขัดเกลาจิตใจเพื่อให้เชื่อร้ายหมดไปให้ได้ (เชื่อ ไม่วิชาการ 120)

(4) ธรรมะนั้นเป็นปัญญาที่สำคัญที่จะช่วยให้เหตุผลอยู่เหนืออารมณ์บ้าง ธรรมะหรือการฝึกตนจึงเหมือนวัชชีนที่ฉีดยาเป็นภูมิคุ้มกัน เพื่อที่จะให้จิตใจได้สงบและอยู่ในสังคมอย่างสันติสุข ปรากฏจากพิษแสดงใจจนต้องปวตรระบมระทมทุกข์ไปหมด (ภูมิคุ้มกัน ไม่วิชาการ 4)

(5) เมื่อมีปัญหาที่ต้องมีสาเหตุและทางออกสำหรับปัญหาเสมอ ทางออกในการรักษาเยียวยาจิตใจของมนุษย์ให้มีคุณธรรม จริยธรรมมากขึ้น คงไม่มีอะไรยิ่งไปกว่า ธรรมะ ซึ่งหมายถึง ความรู้ เพื่อพัฒนาจิตใจให้ตั้งมาด้วยการลดละความเห็นแก่ตัว (เยียวยา ไม่วิชาการ 20)

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏในตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาไทยมีมโนทัศน์ว่า การขาดธรรมะของจิตคือความเจ็บป่วย แสดงให้เห็นได้จากการเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในวงมโนทัศน์การเจ็บป่วย ซึ่งเป็นวงมโนทัศน์ต้นทาง กับองค์ประกอบต่างๆ ในวงมโนทัศน์จิตดังนี้

วณโนทัศน์ต้นทาง		วณโนทัศน์ปลายทาง
แผลที่เป็นหนองเน่า	→	ผลจากความหลงผิด กิเลส
ปวดระบม	→	ความรู้สึกทุกข์ที่เกิดจาก ความหลงผิด กิเลส
หมอ	→	พระพุทธเจ้า
วัคชิน	→	ธรรมะของพระพุทธเจ้า

การเชื่อมโยงข้างต้นแสดงการเปรียบเทียบเป็นผู้ป่วย ความหลงผิด กิเลสเป็นเชื้อร้าย อาการหลงผิด ติดในกิเลสเป็นการติดเชื้อ ผลจากความหลงผิด กิเลสเป็นแผลที่เป็นหนองเน่า ทำให้ต้องเจ็บปวด ความทุกข์เป็นความเจ็บปวดระบมจากแผล พระพุทธเจ้าเป็นหมอ ธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นวัคชินที่สร้างภูมิคุ้มกันให้กับจิตของมนุษย์

7.7 ความรัก

จากข้อมูล พบว่ารูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับความเจ็บป่วยถูกนำมาใช้เพื่อกล่าวถึงความรักที่ไม่สมหวัง ดังตัวอย่าง

(1) ฟังรายการ คลินิกรัก คลินิกชีวิต ทุกวันจันทร์ วันศุกร์ เวลา 23.00 น. ถึง 24.00 น. FM101 (คลินิก นสพ. 27)

(2) แล้วก็ต้องใช้ทั้งแรงใจและเวลาในการรักษาแผลที่ถูกคนรักทำร้าย ถ้าแผลนั้นยังไม่หายดีและยังคงถูกทำร้ายซ้ำๆ ที่เดิมเราก็ควรจะเดินจากไปเสียที่ (แผล เบ็ดเตล็ด 113)

(3) ผมสมมุติชื่อว่า พ่ายรัก ก็แล้วกันนะครับ เธอเพิ่งเดินทางจากเมืองไทยเพื่อหนีคนที่เบ็นสามีมาเลยแผลรักตัวเองในต่างถิ่นไกลบ้านด้วยความหวังว่า ความห่างไกลบ้านคงจะช่วยเป็นยารักษาพิษรักนั้นได้ (แผล ไม่วิชาการ 22)

(4) ถึงเขาจะรู้ตลอดมา รุ่งนภามีจิรัลย์อยู่ในใจเสมอ แต่เมื่อมาได้ยินเต็มสองหูอย่างนี้ มันก็อดเจ็บไม่ได้สิน่า (เจ็บ นิยาย 464)

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏในตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาไทยมีมโนทัศน์ว่า **ความผิดหวังจากความรักคือความเจ็บป่วย** มโนทัศน์ดังกล่าวแสดงให้เห็นได้จากการเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในวณโนทัศน์การเจ็บป่วย ซึ่งเป็นมโนทัศน์ต้นทางกับองค์ประกอบต่างๆ ในวณโนทัศน์ความรัก ดังนี้

วงมโนทัศน์ต้นทาง		วงมโนทัศน์ปลายทาง
โรค	→	ความผิดหวังในความรัก
คลินิก	→	สถานที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับ ความรัก
พิษ	→	สิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึก ผิดหวัง เสียใจจากความรัก
เจ็บ	→	อาการผิดหวัง เสียใจ จากความรัก
แผล	→	ผลที่เกิดจากความรู้สึกผิดหวัง เสียใจจากความรัก
การรักษา	→	การให้คำแนะนำ
ยา	→	สิ่งที่ทำให้หายจากความรู้สึก ผิดหวัง เสียใจ

การเชื่อมโยงระหว่างสองมโนทัศน์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าความผิดหวังในความรักเปรียบเป็นโรค สถานที่ปรึกษาเกี่ยวกับความรักเป็นคลินิกที่รักษา สิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกผิดหวัง เสียใจจากความรักเป็นพิษ อาการผิดหวัง เสียใจจากความรักเป็นอาการเจ็บ ผลที่เกิดจากความรู้สึกผิดหวัง เสียใจเป็นแผล การให้คำแนะนำเกี่ยวกับความรักเป็นการรักษา และสิ่งที่ทำให้หายจากความรู้สึกผิดหวัง เสียใจเป็นยา

7.8 ความรู้สึก

รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับความเจ็บป่วยถูกนำมาใช้เพื่อกล่าวถึงความรู้สึกไม่ดีที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ การกระทำ หรือคำพูด ดังตัวอย่าง

(1) *ต่อให้กวาดล้างคนในรัฐบาลเดิมจนหมดสิ้นแล้วตั้งรัฐบาลใหม่ ความ
ขมขื่นและบาดแผลก็จะยังไม่ได้รับการเยียวยาไปอีกนาน (เยียวยา
นสพ. 275)*

(2) *บาดแผลแห่งความร้ายฉานในหมู่คนไทยด้วยกันครั้งนี้ถ้าจณกรจ้
ใครเล่าจะมาเยียวยาแก้ไขนอกจากคนไทยด้วยกันเท่านั้นมิใช่หรือ
(เยียวยา นสพ. 296)*

(3) *คุณยิ้มให้ผมและสิ่งที่คุณทำทุกๆ อย่าง คุณหลอกลวงผมยังงั้นทำไม
ชายหนุ่มถามอย่างเจ็บปวด แววดตาของเขากำลังบาดเจ็บ (บาดเจ็บ
นิยาย 114)*

(4) นายคนนั้นนั้นะ คนที่ชอบทำหน้าเคร่งตลอดเวลา คนที่ทำหน้า
เย็นชาใส่เธอเสมอ และมักมีคำพูดเจ็บๆ แสบๆ ให้เธอระคายใจอยู่
เนืองๆ (เจ็บ นิยาย 45)

(5) แต่คำพูดยืงคำพูดยามโกรธไม่ต่างจากลูกปืนที่ยิงออกไปแล้วเรียก
กลับคืนไม่ได้ แม้คนยังจะรู้ตัวเปลี่ยนใจมาขอโทษ มาพยายามเยียวยา
บาดแผลที่เกิดขึ้น ทว่าแผลที่เกิดขึ้น รักษาอย่างไรก็ยั้งทิ้งร่องรอยไว้
อยู่ดี (เยียวยา นิยาย 32)

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏในตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาไทยมีมโนทัศน์ว่า
ความรู้สึกไม่ดีคือความเจ็บป่วย มโนทัศน์ดังกล่าวแสดงให้เห็นได้จากการเชื่อมโยงระหว่าง
องค์ประกอบต่างๆ ในวงมโนทัศน์การเจ็บป่วย ซึ่งเป็นมโนทัศน์ต้นทาง กับองค์ประกอบต่างๆ
ในวงมโนทัศน์ความรู้สึก ดังนี้

วงมโนทัศน์ต้นทาง		วงมโนทัศน์ปลายทาง
ผู้ป่วย	→	ผู้ที่เกิดความรู้สึกไม่ดี
อาการเจ็บ แสบ ปวด	→	อาการที่เกิดขึ้นจากความรู้สึก ไม่ดี
แผล	→	ผลที่เกิดจากความรู้สึกที่ไม่ดี ที่ยังคงอยู่
การเยียวยารักษา	→	การทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีขึ้น

การเชื่อมโยงองค์ประกอบข้างต้นแสดงให้เห็นว่ามีการเปรียบผู้ที่เกิดความรู้สึกไม่ดี
จากเหตุการณ์ การกระทำ หรือคำพูด เป็นผู้ป่วย อาการที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกไม่ดีเป็นอาการ
เจ็บ แสบ ปวดในลักษณะที่เกิดขึ้นกับร่างกาย ผลที่เกิดจากความรู้สึกที่ไม่ดีที่ยังคงอยู่เป็นแผล
การทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีขึ้นเป็นการเยียวยารักษา

7.9 ประสบการณ์

รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับความเจ็บป่วยถูกนำมาใช้เพื่อกล่าวถึงประสบการณ์
ไม่ดีที่ผ่านมาในอดีต ดังตัวอย่าง

(1) บางครั้งความบกพร่องของตนเองอาจจะเจ็บปวดเกินที่จะรับได้ แต่
การรักษาแผลชีวิตก็เหมือนกับการรักษาแผลทางกายนั่นเอง ถ้าไม่
สะกิดเอาหนองออกและชำระให้สะอาด บาดแผลนั้นก็จะมีหมักหมมไม่มี
ทางหายได้ มีแต่จะกลายเป็นเนื้องร้าย และอาจนำความตายมาถึงได้ใน
ที่สุด (แผล วิชาการ 74)

(2) พ่อที่ป่วย หมกตอล้ายตายอยากในชีวิต แม่ที่จมน้ำมลง เพราะชีวิตที่เคยสุขสบายหรรุหรา การคิดเรื่องนี้เหมือนเปิดแผลเก่าของเขาขึ้นมา โดยที่นิรนาไม่ได้ตั้งใจ (แผล นิยาย 37)

(3) คนเราวิ่งฝ่าดงหนามก็ต้องโดนหนามเกี่ยวบ้างเป็นธรรมดา ให้มีแผลบ้างจะได้จำ เสียงของมุกคล้ายๆ คงดูตัวเองที่มีแผลมาแล้ว ถึงขึ้นเป็นแม่อย่าให้คนบางคนจิกแทะสนุกปากกราวเป็นของเล่น (แผล นสพ. 77)

(4) เป็นการเปิดเฉพาะแผลทางใจในเรื่องนั้นๆ ไม่ได้ทำให้เป็นแผลกระจายไปทั่วทั้งตัว เมื่อเด็กได้รับการเปิดแผลทางใจจนถึงจุดที่กลัดหนองหรือจุดตันตอของปัญหาแล้ว เราก็จะวิเคราะห์ร่วมกับเด็กเพื่อหาทางให้เด็กแก้ไขตนเองหรือแก้ไขร่วมกับผู้ใหญ่ หลังจากที่แพทย์ได้เปิดแผลและชำระสิ่งที่ เป็นปัญหาแล้ว จิตแพทย์ก็ต้องทำหน้าที่ปิดแผลทางใจให้สนิท และพยายามรักษาแผลเป็นให้เหลือน้อยที่สุด (แผล ไม้วิชาการ 138-139)

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏในตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาไทยมีมโนทัศน์ว่า **ประสบการณ์ไม่ดี**ที่ผ่านมามาในอดีตคือ**ความเจ็บป่วย** มโนทัศน์ดังกล่าวเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในวงมโนทัศน์การเจ็บป่วย ซึ่งเป็นมโนทัศน์ต้นทาง กับองค์ประกอบต่างๆ ในวงมโนทัศน์ประสบการณ์ ดังนี้

วงมโนทัศน์ต้นทาง		วงมโนทัศน์ปลายทาง
ผู้ป่วย	→	ผู้ที่ประสบกับเรื่องที่ไม่ดี
เกิดหนอง	→	อาการที่เกิดจากการประสบเรื่องที่ไม่ดี
เนื้อร้าย	→	อาการที่เกิดจากการประสบเรื่องที่ไม่ดีสะสมไว้ และไม่ได้รับการแก้ไข
จุดกลัดหนอง	→	ต้นเหตุของประสบการณ์ที่ไม่ดี
แผล	→	ผลที่เกิดจากประสบการณ์ที่ไม่ดี
การเยียวยารักษา	→	การหาทางแก้ไข
การเปิดแผล	→	การเล่าหรือย้อนระลึกถึงเหตุการณ์ไม่ดีที่ผ่านมามา

การเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้ที่ประสบกับเรื่องที่ไม่ดีเปรียบเป็นผู้ป่วย อาการที่เกิดจากการประสบเรื่องที่ไม่ดีเป็นอาการเกิดหนองที่สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นเนื้อร้ายหากไม่ได้รับการแก้ไข ต้นตอของสาเหตุที่ทำให้เกิดประสบการณ์ที่ไม่ดีเป็นจุดก่อกอง หนอง ผลที่เกิดจากประสบการณ์ที่ไม่ดีเป็นแผล การหาทางแก้ไขเป็นการเยียวยารักษา การที่ต้องพูดถึงหรือย้อนระลึกถึงเหตุการณ์ไม่ดีที่ต้องประสบมาเป็นการเปิดแผลเพื่อทำการรักษา

7.10 พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำ

รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับความเจ็บป่วยถูกนำมาใช้เพื่อกล่าวถึงพฤติกรรมที่ทำให้เป็นประจำจนเป็นนิสัย ในที่นี้ไม่จำกัดว่าพฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นในทางที่ดีหรือไม่ดี ดังตัวอย่าง

(1) ไม่ต้องห่วงว่าจะไม่ตื่น บ้านะตื่นอยู่แล้ว เป็นโรคตื่นตะมิดอยู่แล้ว
(โรค นียาย 150)

(2) แล้วนายจะนอนคนเดียวได้หรือ อาทิจถาม เขารู้ว่านายตะวันมัน
เป็นโรคกลัวผีขึ้นสมองนี่นา (โรค นียาย 168)

(3) แล้วฉันก็ใจอ่อนจนได้แหละน่า นี่ฉันเป็นโรคแพ่เด็กไปแล้วจริงๆ
ด้วย T _ T ไม่เอาละ ฉันเกลียดโรคนี้ ฉันไม่ใช่นางงาม ฉันไม่ต้องการ
เป็นโรคนี้ กระซิกๆ (โรค นียาย 297)

(4) นางสาวธรมมาลีผู้ซึ่งหลงตาเคยออกปากว่าเป็นคนมีโศโสมโหมมาก
กลายเป็นคนใจเย็น มีเหตุมีผล และโรคหึงเรื้อรังก็พลอยหายไปด้วย
(เรื้อรัง วิชาการ 2)

(5) ประการที่สองของการทำลายป่า มาจากการสร้างเขื่อนซึ่งปะทุขึ้น
อย่างมากมาย ในช่วงครึ่งทศวรรษที่ผ่านมาเป็นที่ประมาณกันว่า
นับตั้งแต่โรคแห่งเขื่อนได้ระบาดเป็นต้นมา เป็นที่ประมาณกันว่า พื้นที่
ป่าไม่ได้สูญเสียไปเพื่อการนี้ถึง 640,545.88 ไร่ด้วยกัน (ระบาด
วิชาการ 91)

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏในตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาไทยมีมโนทัศน์ว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำคือความเจ็บป่วย มโนทัศน์ดังกล่าวแสดงให้เห็นได้จากการเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในวงมโนทัศน์การเจ็บป่วย ซึ่งเป็นมโนทัศน์ต้นทาง กับองค์ประกอบต่างๆ ในวงมโนทัศน์พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ซึ่งเป็นวงมโนทัศน์ปลายทาง ดังนี้

วงมโนทัศน์ต้นทาง		วงมโนทัศน์ปลายทาง
ผู้ป่วย	→	ผู้ที่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นประจำ
โรค	→	พฤติกรรมที่ทำเป็นประจำ
โรคเรื้อรัง	→	พฤติกรรมที่ทำเป็นประจำ อย่างยาวนานนาน และยังคง ทำอยู่
การระบาดของโรค	→	การแพร่กระจายของ พฤติกรรมไปยังผู้อื่น

มโนทัศน์พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำคือความเจ็บป่วยเป็นการเปรียบผู้ที่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นประจำเป็นผู้ป่วย พฤติกรรมที่ทำเป็นประจำเป็นโรค พฤติกรรมที่ทำเป็นประจำและทำมานาน ไม่เลิกเป็นโรคเรื้อรัง การแพร่กระจายของพฤติกรรมไปยังผู้อื่นเป็นการระบาดของโรค

8. สรุปและอภิปรายผล

8.1 การศึกษาครั้งนี้พบว่าผู้ใช้ภาษาไทยนำถ้อยคำอุปสรรคในวงมโนทัศน์ “ความเจ็บป่วย” มาใช้ในการทำความเข้าใจมโนทัศน์อื่นๆ จำนวน 10 มโนทัศน์ ได้แก่ การเมือง สังคม เศรษฐกิจ ธุรกิจ คอมพิวเตอร์ จิต ความรัก ความรู้สึก ประสบการณ์ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำ สะท้อนอุปสรรคมโนทัศน์ ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเมืองคือความเจ็บป่วย ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมคือความเจ็บป่วย ความตกต่ำทางเศรษฐกิจคือความเจ็บป่วย ปัญหาทางธุรกิจคือความเจ็บป่วย การทำงานที่ไม่ปกติของคอมพิวเตอร์คือความเจ็บป่วย การขาดธรรมชาติของจิตคือความเจ็บป่วย ความผิดหวังจากความรักคือความเจ็บป่วย ความรู้สึกไม่ดีคือความเจ็บป่วย ประสบการณ์ไม่ดีที่ผ่านมาในอดีตคือความเจ็บป่วย และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำคือความเจ็บป่วย

อุปสรรคมโนทัศน์ที่พบสะท้อนให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาไทยมีความคิดต่อความเจ็บป่วยในแง่ลบที่ไม่ดี จึงนำแง่ลบที่ไม่ดีดังกล่าวของความเจ็บป่วยมาใช้ในการกล่าวถึงมโนทัศน์ปลายทาง ได้แก่ คอมพิวเตอร์ ความรู้สึกที่ไม่ดี ประสบการณ์ที่ไม่ดี จิตที่ขาดธรรมชาติ และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำจนเป็นนิสัย ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี เพราะความเจ็บป่วยเป็นสิ่งที่ไม่มีผู้ใดต้องการให้เกิดขึ้นในชีวิต เนื่องจากทำให้เสียสุขภาพ เสียเวลาพักผ่อน เสียรายได้ สิ้นเปลืองเงินทองในการรักษาให้หายดีเป็นปกติ

8.2 ในด้านทฤษฎีที่นำมาใช้ในการศึกษา พบว่าแง่ลบที่ไม่ดีของมโนทัศน์ “ความเจ็บป่วย” ที่พบจากการศึกษาในสอดคล้องกับหลักการของทฤษฎีอุปสรรคมโนทัศน์ที่กล่าวถึงเรื่องของการทำให้เด่น (highlighting) และการซ่อน (hiding) (Lakoff and Johnson, 1980; Evans &

Green, 2006) หลักการนี้กล่าวว่า เมื่อวงมโนทัศน์ปลายทางถูกสร้างขึ้นจากวงมโนทัศน์ต้นทาง มโนทัศน์เดิมโนทัศน์หนึ่ง จะเป็นการทำให้แง่มุมหนึ่งของวงมโนทัศน์ปลายทางเด่นขึ้น ในขณะที่เดียวกันจะซ่อนแง่มุมอื่นๆ ไว้ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ามโนทัศน์ความเจ็บป่วย ทำให้แง่มุมที่ไม่ดีของสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ธุรกิจ ความรัก ความรู้สึก การทำงานของคอมพิวเตอร์ ประสบการณ์ในอดีต จิต และพฤติกรรม เด่นชัดขึ้น แต่ซ่อนแง่มุมอื่นๆ ของมโนทัศน์เหล่านั้น เช่น ในมโนทัศน์การเมือง ยังมีแง่มุมว่าการเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์ ดังที่พบการใช้อุปลักษณ์ธุรกิจเพื่อกล่าวถึงนักการเมือง ประชาชน นโยบายทางการเมือง วิธีการสร้างภาพลักษณ์ของนักการเมือง (อุษา พุฒิชัยวิบูลย์, 2544; รัชนิยา กลิ่นน้ำหอม, 2551) ในมโนทัศน์เศรษฐกิจ ยังมีแง่มุมเกี่ยวกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และใช้อุปลักษณ์สิ่งก่อสร้างเพื่อกล่าวถึงแง่มุมดังกล่าว (ดิเล็ค ศิริวารินทร์, 2550) ในมโนทัศน์ความรัก เมื่อต้องการกล่าวถึงแง่มุมของความสัมพันธ์ของคนรัก จะนำอุปลักษณ์ทรัพย์สินมาใช้เปรียบเทียบ (กรรณก รัมมะอัทธ, 2556) หลักการนี้แสดงให้เห็นว่าอุปลักษณ์โนทัศน์เกิดขึ้นอย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยนำคุณสมบัติ (attitudes) ที่เด่นและสัมพันธ์กันของวงมโนทัศน์ต้นทางและมโนทัศน์ปลายทางมาเปรียบเทียบกัน ทำให้เราสามารถใช้อุปมาในการสื่อสารความคิดได้อย่างชัดเจน และแสดงให้เห็นว่าระบบมโนทัศน์ของเรามีลักษณะของการเปรียบเทียบ

9. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการเขียนบทความนี้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์

เชิงอรรถ

¹ ผู้วิจัยใช้ตัวอักษรหนาเพื่อแสดงอุปลักษณ์โนทัศน์ในภาษาไทย

² เอกสาร ตำรา และงานวิจัยเกี่ยวกับอุปลักษณ์ที่สัมพันธ์กับระบบมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาตามแนวคิดของเลคอฟฟ์และจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980) ในภาษาไทยมีการใช้คำในการแปลคำว่า Conceptual metaphor หลายคำ เช่น อุปลักษณ์โนทัศน์ มโนอุปลักษณ์ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ในบทความวิจัยนี้ ผู้เขียนเลือกใช้คำว่า อุปลักษณ์โนทัศน์ ตามที่พจนานุกรมภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปีพุทธศักราช 2553 ได้บัญญัติไว้

เอกสารอ้างอิง

- กรรณก รัมมะอัทธ. (2556). การเปรียบเทียบอุปลักษณ์ความรักในเพลงไทยลูกทุ่งกับเพลงไทยสากล. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ชัชวดี ศรีลัมพ์. (2550). อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในนาฏยภาษา. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อปปี.

- ดีเลิศ ศิริวารินทร์. (2550). *อุปสรรคในข่าวเศรษฐกิจในหนังสือพิมพ์ไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ธนพล เอกพจน์. (2557). *อุปสรรคความทุกข์ในภาษาไทย*. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15: 50 ปี มข. กับการอุทิศเพื่อสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2330-2339.
- รัชนิยา กลิ่นน้ำหอม. (2551). *อุปสรรคที่นักการเมืองใช้ : การศึกษาตามแนววรรณคดีปริชานและวัจนปฏิบัติศาสตร์*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2553). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977).
- วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ. (2555). *กิเลส : การศึกษาอุปสรรคเชิงมนทัศน์ในภาษาไทยวารสารมนุษยศาสตร์*, 19(2), 24-40.
- วรวรรณา เพ็ชรกิจ. (2551). *การศึกษาอุปสรรคเกี่ยวกับโรคมะเร็งในภาษาไทยตามแนวปริชานศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- อุษา พงษ์ชัยวิบูลย์. (2544). *การศึกษาอุปสรรคเรื่องการเมืองในภาษาไทยตามแนววรรณคดีปริชาน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- Evans, V., & Green, M. (2006). *Cognitive linguistics: An introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Kövecses, Z. (2010). *Metaphor: A practical introduction* (2nd ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: The University of Chicago Press.